

Luovat yhteisöt

Jokainen verkkojulkaisemisen tai verkko-oppimateriaalien kanssa tekemisissä ollut on todennäköisesti jossain vaiheessa törmännyt käsitteeseen Creative Commons eli CC. Se on voittoa tuottamaton organisaatio, jonka tarkoituksena on edistää erilaisten materiaalien verkossa tapahtuvaa julkaisemista ja käyttöönottoa. Creative Commons julkaisee lisenssejä, joiden avulla jokainen verkkomateriaalin tuottaja voi helposti määrittää materiaalinsa käyttöön liittyvät oikeudet ja rajoitukset ilman tarvetta lakimiehen apuun. Oikeuksien määrittäminen on välttämätöntä, jotta materiaalia voisi käyttää, monistaa ja muokata laillisesti. Tekijänoikeuslaki antaa tekijälle yksinoikeuden esimerkiksi materiaalissa olevien kirjoitusvirheiden korjaamiseen, ja siksi tarve muokkaamiseen syntyy materiaalia ylläpidettäessä. Toinen oppimateriaalin osalta tyypillinen tilanne syntyy, jos materiaalia joudutaan siirtämään teknisesti vanhentuneesta formaatista tai mediasta (esimerkiksi VHS-kasetilta) uudenaikaisempaan. Oikeuksien hankkiminen jälkikäteen saattaa olla hyvin hankalaa, koska kaikkia tekijöitä ei ehkä pysytä tavoittamaan. Paljon käyttökelpoista materiaalia menetetään, koska tällaisiin asioihin ei ole kiinnitetty tarpeeksi huomiota materiaalia tuotettaessa.

Creative Commons -lisenssit, joita on tällä hetkellä 11 erilaista, ovat muodostumassa standardiksi verkossa tapahtuvassa ei-kaupallisessa julkaisemisessa. Kantavana filosofiana on, että jokainen tekijän materiaaliinsa antama oikeus on loppukäyttäjän etu, ja siksi on parempi antaa vähän oikeuksia kuin olla antamatta mitään.

Tyypillisiä rajoittavia lisenssiehtoja ovat esimerkiksi: tekijän nimi mainittava, ei kaupalliseen käyttöön, ei muokkausta (käyttö ja kopioiminen sallittu), sama lisenssi muokatuille teoksille (nk. copyleft-lisenssi).

Standardoitujen lisenssien käyttämisestä saadaan esimerkiksi seuraavia etuja:

1. Lisenssiteksti on jo valmiiksi lakimiesten kirjoittamaa ja tarkastamaa, eikä tähän tarvitse enää käyttää aikaa.
2. Materiaalien käyttäjät ja tuottajat tuntevat valmiiksi lisenssien ehdot ja voivat luottaa niihin tarvitsematta perehtyä jokaisen sopimuksen yksityiskohtiin.
3. Ristiriitaisten lisenssien käyttämisestä johtuvat ongelmat erilaisten materiaalien yhdistämisessä vähenevät.
4. Lisenssi on saatavissa useilla eri kielillä, ja se on havaittu yhteensopivaksi erilaisten kansallisten lainsäädäntöjen ja kansainvälisten sopimusten kanssa.

Creative Commons toimii myös yhteistyössä erilaisten hakukoneiden kanssa mahdollistaakseen lisenssiehtojen mukaisten materiaalien etsimisen. Lisätietoa Creative Commonsin tavoitteista ja julkaisemista lisensseistä löytyy verkkosivulta: <http://creativecommons.fi/>.